

cerkveni časopis.

Lj. 24.

V Saboto 6. Grudna

1848.

Kratki premislili

iz s. evangelija za drugo nedeljo v adventu. (Mat. 11, 2—10.)

Herodež je bil Janeza Kerstnika v ječo vergel. Prerok zavoljo pravice preganjan je vedil, da ne bo več iz ječe rešen, temuče da se konec njegoviga življenja približuje. Skončal je bil delo in namen, za kteriga ga je bil Bog poklical; zato je bila zdaj njegova skerb in misel svoje učence, kterih je veliko imel, vse Jezusu izročiti. Poslal je toraj dva izmed njih k Jezusu s tem prašanjem: „Ali si ti tisti, ki ima priti, ali naj družiga čakamo?“

Činam neki to vprašanje? Sej je Janez Jezusa dobro poznal, in tudi terdno vanj veroval; sej ga je svojim učencam in drugim ljudem pokazal, rekoč: „Glejte jagnje božje, glejte, kteri greha svetá odjemlje. Ta je tisti, od kteriga sim vam rekel: za menoj pride mož, kteri je pred menoj bil“. Zakaj toraj Janez svoje učence s tako dvomljivim vprašanjem pošlje: „ali si ti tisti, ki ima priti?“

Več učencov svetiga Janeza je že za Jezusam hodilo, le nekaj se jih je Janeza zvesto držalo, kteri so ga ljubili, ga niso mislili zapustiti, in njih vera v Jezusa je bila še slaba. Te je zdaj Janez k Jezusu poslal, in ne po terdni veri pobožniga preroka, ampak po slabim prepričanji in premajhnim zaupanji teh učencov je bilo uno prašanje. Janez jim je hotel reči: Pojdite k Jezusu, in sami se prepričajte, da je on res pravi Mesija, kteri je prišel z nebes ljudi učiti in zveličati. — Takó je sveti Janez ljubeznivo skerbil za svoje še slaboverne učence, ter se je na Jezusa popolnoma zanesel, da bo seer dobre, pa vendar še premalo verne učence razsvetlil, in jih v veri v njega in njegove nauke poterdil. To je Jezus tudi sturil; on jih je opomnil veliko čudežev, ktere je sturil nad bolniki, jih je opomnil prerokvanja od Mesija, ktero se zdaj nad njim spolnuje, ker, kakor je govoril prerok Izaija, slepi vidijo, glubi slišijo, hromi hodijo, mertvi vstajajo, in ubogim se evangeli ozna-

nuje. Gotovo so bili ti učenci zdaj živo prepričani, ter so veseli šli spred Učenika povedat Janezu, da zdaj v Jezusa terdno verujejo.

Jezus po tem takim ni terjal vere brez prepričanja, kako lep nauk za nas kristjane! Tudi nam zapovē dobrotljivi Zveličar premisliti in prevdariti kar vidimo in slišimo od njega, njegovih naukov in njegovih del. Ko bi bila naša vera brez prepričanja, bi bila slaba in nestanovitna vera, posebno dandanašnji, kjer si sovražniki vere toliko prizadevanje, kakor hudič seme besede božje, seme vere iz naših serc pobrati, in tako vso vero pokoncati.

Tudi mi moramo toraj, kakor Janezovi še maloprejšni učenci, pred Jezusa iti, in ga prašati: ali si ti tisti, kteri ima priti, da nas potrdi v resnici, da nas zveliča? To je, mi moramo s resničnim sercam Jezusove božje nauke radi poslušati, jih premisljevati, in z ponižno in gorečo molitvijo prositi, da nas v veri potrdi. Vera je seer res dar božji, kteri od svetiga Duha pride: pa vendar bi bili brez lastniga prizadevanja, brez premišljevanja Jezusovih naukov in del, brez goreče molitve ne vredni tega božjiga daru, vere, brez ktere ne more nihče zveličan biti. Zato so tisti kristjanje, kteri za božjo besedo ne marajo, je ne premišlujejo, si ne prizadevajo v veri čedalje bolj se uterditi, nar bolj slabi v veri: zato njih vera vedno bolj pesa, in zato je toliko nejevernih in hudobnih kristjanov čedalje več na svetu. Sveti Pavl pravi, da je vera iz poslušanja; zato tam ne more vere biti, kjer ljudje za poslušanje božje besede ne marajo.

Pač dobro bi bilo, da bi tisti ljudje, kteri za Jezusa in njegove nauke ne marajo, in le od svetá in njegovih obljub vse sreče pričakujejo, saj tudi tega učenika kdaj poprašali: ali si tisti, kteri nas zamoreš srečne sturiti, ali naj družiga išemo? Svet bi jim odgovoril: Glejte in premislite to, kar jest učim, kar jest tistim dam, kteri se po mojih naukih ravnajo. In če bi se ozerli, in premislili kaj je to, kar svet svojim častivcam daje, bi kmalo spoznali, da vse, kar je posvetniga, ni družiga, kakor nečimernost, teža duha, slepo-

tija in goljufija. Kaj ima človek, kadar njegova zadnja ura odbije, od vsiga posvetniga premoženja, od vsiga posvetniga veselja, od vse posvetne časti in imenitosti? Nič nima od vsiga tega, kakor težko vest in britko spoznanje, de svet preide ino mine, in vse njegovo poželjenje. Norec, se mu takrat na nšesa trobi, še nočaj bodo hotli imeti tvojo dušo, in kar si si na kupe spravil, čigavo bo? Tvoji ljubi prijatli, ki so se ti dozdej zavoljo tvoje imenitosti prilizvali, bodo bežali od tebe, kadar boš na smertni postelji ležal, in nikogar ne boš imel, de bi ti pomagal, nikogar, de bi te v smertnih britkostih tolažil ali razveseljeval. — O de bi posvetnjaki posvetniga malika kdaj poprašali, kaj de jim bo dal za njih službo: kmalo bi spoznali, de jim nič ne more dati, in bi se podali družiga učenika, Jezusa iskat, in se veri v njega in njegove nauke vdat.

Pač dobro bi bilo za nas, ko bi tudi sami sebe poprašali: ali si ti tisti, kateri si želiš smertno uro biti? Naše dela, naši grehi bi nam odgovorili, de kakorsni smo zdaj, si ne moremo srečne smerti obetati. — Kaj toraj mislimo, kaj delamo, ce vemo, de nismo taki in tisti, kateri želimo pred sodbo božjo biti, pa vender ne skerbimo, de bi družiga duha, družiga življenja iskali?

Toraj ne svet ne njegovi nauki, pa tudi ne naše spačeno poželjenje, nobeden teh ni prav učnik, kateri bi nas mogel zares in večno osrečiti. Le eden je naš Učenik, le eden je dober, in to je Jezus, naš Zveličar. Njega samiga se moramo deržati, in po naukih njegove svete vere živeti. Zares resnične so besede svetiga Petra, ki je rekel na vprasanje Jezusovo: „Ali me tudi vi hočete zapustiti?“ — „Gospod, kam hočemo iti? Ti imaš besede veeniga življenja.“

Potočnik.

Novi časi, novi grehi.

Novih časov smo Avstrijani čakali, pa tudi novih grehov doživeli, od katerih se našim rajnim svoje dni senjalo ni. Vse hoče novo biti, vse stare pravice polomiti: vsi stanovi za svojo novo srečo letajo, kakor otroci za kresno muho, pa ne pomislijo, de krivica sreče ne da, ino pregreha prida nima. Kdor temu seje, ne bo pšenice zel.

Sedem naglavnih grehov smo v starih casih imeli, sedem grozovitnih glav pregrešnih del; sedajni novi časi so nam med dobrimi dari tudi troje novih naglavnih grehov prinesli, od katerih še za mojiga vedenja noben katehizim ne govori. Glave veliko drugih grehov so, rogati očetje neizrečenih nesreč. Potreba je kristjane podučiti in posvariti, de se novih grehov skerbno varjejo; zakaj veliki poglavitni grehi so:

I. Novih naglavnih grehov prvi je: zbornih poslancov kriva volitev. Naš mili cesar Fer-

dinand so svojim Avstrijanam pravico dali nove deželske postave vstanoviti, novo vstavo (konstitucijo) narediti, na katere postave se ima sreča vsih Avstrijanov utrditi, naj bi vsi svoje sreče veselili lahko živeli. Delati nove postave ni lahko delo; za polič vina pravice ni; potreba je modrih ino pravičnih možev za prave nove postave. Svetli cesar so naročili, naj bi prebivavci vsih Avstrijanskih dežel možev izvolili prav prebrisane glave, pa pošteniga djanja, ter jih na Dunaj (v Beč) poslali deželsko vstavo, novo hišo sreči ino mladi svobodi Avstrijskiga cesarstva vtemeliti ali postaviti. Kaj so pa ljadjje storili? Po enih krajih so izvolili modre ino poštene može, ki so vredni vse hvale ino časti. Po drugih krajih so pa izbrali prav za prav pasje može, neumne, abotne glave; pa še več hudobniga serca ino slabiga slutja, same take vrešake, kateri veliko govorijo, pa malo ali clo nič dobriga ne storijo; veliko obetajo pa malo dajo; na jeziki nosijo serd, v serci pa strup. Taki slabi možje so slabi delavci novih pravice; kjer pa dobrih delavcev ni, tudi delo ne gre od rok, ino še kar se stori, kaj ne velja. Kdo je vsiga tiga kriv? Vi volivci, ki ste take skaze mojstre izbrali, ino na Dunaj poslali. Ino to je velik nov naglaven greh, oče veliko družih krivič ino nadlog, katerih toljko že zdaj občutimo.

Veselo smo čakali vsi Avstrijani, Slovenci ino Nemci nove pravice, srečne družice naše mlade neveste svobode (frajosti), smo željno gledali na velik deržavni zbor Dunajski, smo brali ino tenko na uho vlekli, kaj bojo naši izvoljeni poslanci, kakor naši očetje spoznali. Dolgo smo čakali, pa boljiga včakali nismo. Strašno vojsko doma so nam podkurili, sosede nad sosede nadražiti pomogli, veliko bratov je nedolžno smert storilo, zadosti domače kervi se je prelilo zavolj neumnosti ali pa hudobije mnogih deželnih poslancov, kateri so scer poklicani, pa po pravici izvoljeni niso. Enokoljko takih, ce ravno veliko ne, pa še tih preveč, se je dalo sovražnikom našiga cesarstva, kakor pravijo, podkupiti, enokoljko goljufati in zapeljati. Namesti nove pravice sklepati, so se prepirali ino kregali za prazne reči; namesti punte utolažiti, so jih le vnemali, namesti grozovitne morije strahovati, so jih clo hvalili ino zakrivali nar grozovitneji morivice. Namesto zidati novo vstavo naši sreči so le podirali ino strašno pogoriše naredili, de se Bogu usmili. „Gorjé vam, pravi gospod Bog po Izaiju 5, 20 — gorje vam, ki hudo dobro, dobro pa hudo imenujete, kateri imate luč za temo, temo pa za luč. Za tega del se je vnel Gospodov serd nad njegovo ljudstvo, svojo roko je Bog nad nja iztegnil, ino ga vdaril. Gore so se tresle ino merliči

so kakor blato po cestah ležali. Pa nja serdše ni jenjal, nja roka je še iztegnjena. — Poglejmo na poglavitno mesto vsih Avstrijanov, berimo, kaj strašniga se je ob vsih Svetih letašniga leta na Dunaji godilo, koljko hiš požgalo, koljko kervi prelilo, koljko vdovic za rajnimi možami — koljko srotic za očeti joka ino izdihuje, kterih kerv je zemlja popila, ino bomo spoznali de stari Bog še neprenehama dopolni, kar žuga ino svojih starih pravic novim modrijanam zasmehvati ne da, de si ravno v velikim zbori sedijo, ino v imeni svojiga ljudstva hudo govorijo, ktero veči del vsiga tiga noče ino ne ve, pa vender vse te krivice ino nesreče deležno postane, ker take fige može za očete nove pravice izvoli, ki nimajo prave glave, alj pa ne pošteniga serca, brez dušne moči, kteri nimajo Boga, ne vere. Ino takih mož so tudi Slovenci na Dunaj poslali. — Barali so eniga takih poslancov, kaj bo za nje govoril? Velike usta je naredil, rekoč: „En Bog je, en cesar, družiga pa nič; vse je proč!“ Kdor hoče nove pravice delati, mora kaj več viditi, kakor za eniga cesarja, pa za eniga Boga. Kdor hoče vse proč imeti, tudi Boga in cesarja za okrogel dnar proda. — Eden takih malopridnih poslancov se je k domu grede v Gradcu na gostivnici očitno hvalil, de v deržavnim zbori nar bolj na levici sedi (na sodni dan bojo na levici pogubljeni stali), de ne more razumeti neumnosti svojih sosedov, ki še leta 1848 na vojsko svoje sinove pošiljajo, de mu je serce od veselja poskakovalo, ko so puntarji cesarskiga ministra Latourja na kol obesli ino nja mervto truplo gerdo razmesarili; — de bo prelita kri puntarskih Dunajčanov, kteri so se zoper cesarja ino njih vojsko vzdignili, pravo svobodo (frajost) prinesla i. t. d. de hoče svoje sosede, kteri so ga izvolili, za to obiskati, de jih bo še le podučil, kaj se pravi sam svoj ali prost biti.

Ino tako kervave duše nam bojo v velikim deržavnim zbori nove postave za novo srečo delale? Ali kdaj na ternji grozdje priraste? Kakorsno drevo, takšen je sad. Bog nas ovarji takih slepih postavodajcov; ako slepec slepeca vodi, obdva v jamo padeta. Bog postrahuj pa tudi vse tiste neumne ali pa hudoumne volivce, Nemce kakor Slovence, kteri so zavolj svojga prazniga dobička take može na Dunaj poslali, kteri so celo cesarstvo v toljko neizrečno škodo ino nevaršino djali, pa se tudi vsiga tiga greha deležni storili! Pa vender, Oče nebeški! prizanesi ino odpusti jim; zakaj naši deželani, nove svojbode pjani, niso vedli kaj delajo. Razsveti jih pa v prihodno, kedar zopet na volitvo pridejo, de ne bojo po svoji spačeni, ampak može po tvoji sveti volji izvolili, se varvaje noviga naglavniga greha, poslancov brezdušne volitve.

2. Novih naglavnih grehov drugi je branje škodljivih bukvic ino zapeljivih novin ali cajting. Do letašniga posta 1848 so svetli cesar varovali, de se niso po naših domačih dezelah gerde, nesramne, lažnjive knige ino novine delale, ne prodajale, pa tudi ne brale.

Avstrijani so pa cesarju djali: Modri smo zadosti, de se bomo sami škodljivih pisem varovali: cesarski zaklep naj henja! Dobrotljivi cesar so nam to svojbodo dali, naj bukve delajo, novine po svoji volji pišejo ino bero; le naj se slabih, zapeljivih pisarij ino berij sami varjejo. Hudobni ljudje so pa to svojbodo v hudo obrnili, toljko gerdih reči popisali, natisnili ino popredali, de je groza. Kar je žganje za truplo, to je škodljivo branje za dušo; več ko žganja popiješ, huje te bo žejalo; več ko zapeljivih bukev ino lažnjivih novin prebereš, manj boš vedel, kaj je resnica ino prav. Na duši pijan, dušo umoril ino ob pamet boš. „Taka pijača (žganje) ino tako branje zlo milo teče, poslednjic pa pikne ko gad, ino rani ko strupna kača. Podoben je človek po tem spijočimu mornarju, kteri je v sredi morja veslo zgubil.“ Prip. 23, 29—34.

Gerde lažnjive knige (bukve) Boga tajč, nesramne pisma mladino nečistih reči učč, lažnjive novine ljudi v hudo šuntajo, cele mesta ino dezele razdražijo, hudo zagovarjajo, ino pravico karajo, ter človeka tako dolgo sleparijo, de ga oslepijo, če se jih ne varje. Po groši ino po krajcarji take sleparije prodajajo, pa tudi zastonj po dezeli razpošiljajo jih, naj bi ljudje brali ino se zapeljali: nekaj se ljudi le prime, sleparji mislijo. Žalostne prigodbe so nam tiga pričca. Mladencev veliko je krivo branje zapeljivih knjig zmotilo, veliko nedolžnih devic je po takim branji svojo nedolžnost zgubilo; veliko ljudi je vero, pa tudi pamet zapravilo, se jih obeslo ino potopilo. Sleparske pisma ino novine so tudi večidel krive, de se je Dunajsko mesto toljko pohujšalo, zoper cesarja puntalo ino strašno kervavo vojsko vnelo. Vse to nam kaže, kako škodljive so zapeljive bukve ino lažnjive novine, ino kako naglaven greh ima, kdor se jih ne varje, jih prodaja ali posojuje, jih sam bere, ali pa svojim ljudem brati da. Peklu služi, kdor jih ne pokončá, kedar bi lahko.

3. Novih naglavnih grehov tretji je: prekučija starih, dobro spoznanih pravic, de ljudje mislijo in govorijo, pa tudi delajo, kakor bi bile vse stare pravice brez vsiga povernila proč, ter takih hudobnih misli ino krivičniga djanja še za greh nimajo. Taka nova svojboda bi bila gola krivica, krivice pa Bog poterdil ne bo, de bi obstala, naj sedajni ljudje rečejo ino terdijo kar radi. — Ko so Tiroljci zvedli, kako samopašni, duarja ali

pa časti lakomni možje na Dunaji sklepajo desetino ino druge davke brez vsiga plačila ovreči, in tako ne le gospodi ampak tudi cerkvam ino cerkvenim služavnikom lastino po silim vzeti, katiro so jim rajni dobrotniki za božjo čast ino za izveličanje duš izporočili, so Tiroljski kmetje djali: „Taka pravica bi bila krivica; mi hočemo rešiti, mi želimo pošteno plačati, pa ne ukrasti“. Taka beseda je poštena, pa ne besedvanje: vse je proč. Taki možje so pošteni možje, pa ne slabi farmani, ki še fajmoštram toljko ne dajo, de bi imeli sebe ino svoje kaplane živiti, pa še kaplanam povsod ne odrajtajo, kar jim gre. Delavcam zasluženno plačilo tergati, ali pa poderžavati, je greh, kateri v nebo vpije; vsak delavec je svojiga plačila vreden, ino duhovni, ki dobro vodijo, zaslužijo dvojno čast, sosebno oni, ki delajo v besedi ino v podučniji. I. Tim. 5, 17. Navaden izgovor: Počakajmo, kaj bojo na Dunaji sklenili — je prazen izgovor. Še hlapec ti ne bo delal, ako ga boš z takim plačilam pasil. Duhovniki službo božjo opravljajo, ker vejo de Bogu služijo, pa tudi nad takimi nehvaležnimi ovčicami po pravici izdihujejo; ino to za nje nikolj dobro ne bo.

Kar je Bog svojim služavnikom v starim testamenti odločil, jim je tudi v novim zakoni pterdil: ino sveta mati katolska cerkev je v vesoljnim Tridentinskim zbori sej. 25. pogl. 12. sklenila rekoč: „Ne sme se terpeti, de bi ljudjé skoz razne zvijače desetine, ktere cerkvam slišijo, kratili (odrajtovati vstavljali se) ali si jih po krivici svojili ino v svojo reč obračali, dokler se desetina Bogu dolžno odrajtuje: ino kateri je dajati nočejo, ali pa drugim branijo, se ptujih reči lotijo. Zapove torej svet cerkveni zbor vsim, naj bojo stana ali dela kakoviga radi, kateri desetine dajati imajo, naj jih tudi v prihodno, kakor so po pravici dolžni, bodi si stolnim ali drugim cerkvam ali personam, katerim po postavi slišijo, popolnoma odrajtajo. Kteri pa desetine kratijo, ali dajati branijo, naj se prekličejo, ino nimajo te krivice poprej odvezani biti, dokler se popolnoma zamestilo ne odrajta (desetina zamesti.) Kjer desetina neha, se more zamestilo začeti: kdor pa hoče brez povračila desetino vzeti, ino vse stare pravice zatreti, v greh zabrede, ki se pred Bogam skoz puntarije poravnati ne da. Tako imajo kersanski učniki učiti ino spovedniki soditi. „Kdor pa cerkve ne posluša, naj ti bo kakor nevernik ino očitin grešnik“. Mat. 18, 17. To resnico ino pravico spoznajo vsi modri ino pošteni ljudjé; le samopašnim posvetnjakam v glavo

ne gre, kateri se zlobijo tudi brez duhovskih pastirjev živeti. Vem de takim moj nauk ne dopade; pa gorje meni, ako molčim. Nas ni bilo, nas ne bo, resnica Gospodova pa ostane vekomaj. Nad pravičniga Boga se z kolmi ne gre, večnimu Sodniku se okna ne potrpljejo, njega divji hrup ne premaga; Gospod je pravičen, ino ljubi pravico za vse; jih pa tudi najde, kateri krivico delajo.

Veliko abotnih kmetov ino posvetnih ljudi se novih časov ino nove svojbode veselí, je dobre volje, za velike dnarje igra, ino brez skerbi pije, rekoč: Le pimo ga, vse je proč! pa ne pomisli, de Bog novih krivičnih postav poterdil ne bo, naj bi si jih ravno poslani zborniki na Dunaji skleneli, kar zaupamo, de se zgodilo ne bo. Potreba je le Boga prositi, de bi se dalo vse po pravici skleniti; le pravica ino resnica je ljuba Bogu ino vsim poštenim ljudem — potreba je modre ino poštene može voliti ino na Dunaj v deržavni zbor poslati, de govoriyo kar je resnično ino prav — potreba se je goljufnih ljudi, knig ino novin varvati, ki ljudi sleparijo. Kdor pa tiga ne stori, se novih naglavnih grehov vdeleži. „Moje ljudstvo, kliče gospod Bog, tisti, kateri te srečno (polazi ino krivivici) imenujejo, te goljfajo, ino ti pot poderajo, po kateri bi imelo hoditi“. Izaia 3, 12. Kar se po sveti na robe godi, nikolj pravni. Pravica je mati miru, mir pa oče prave sreče, ino mati resnične svobode je dobra vest. Ljubomir.

Prazniki in cerimonije katolske cerkve tudi časno življenje posladkajo.

(Konec.)

V postu opravljajo tudi kristjani po zapovedi katolske cerkve velikonočno spoved, in ni je bolj pripravne dobe za to, zakaj zdaj še ni taciga zvu-najnega dela, mraz pojenjuje, in vse je nekama bolj tiho ino mirno, le božji tički se že prijetno glasijo in nas budé iz našiga dušnega spanja. Pametni kristjani vselej, ée je le mogoče že v postu velikonočno spoved opravijo, de po besedah sv. Pavla ne obhajajo velike noči v starim kvasu, v kvasu hudobije ino malopridnosti, ampak v opresnih kruhah čistosti ino resnice. I. Kor. 5, 8.

S cvetno nedeljo se začno svete, skrivnosti polne ceremonije velikiga tedna. Ta teden ima bogoljubna kersanska duša toliko sv. spominov pred očmi, de je vsa nekako zamaknjena ino v sv. premišljevanje vtopljena. Vse to razkladati ni tukaj prostora. — Ko se veliko saboto zvonovi oglasijo, poskoči kersansko serecé kakor de bi se iz spanja prebudilo, ino po ušesih Alejuja kaj veselo doni. Pri procesji Jezusoviga vstajenja iz groba, kakor tudi potlej v praznike vsi kersanski obrazi oznanujejo veliko veselje. Otroci imajo tudi o ve-

liki noči svoj veseli dirndaj; ves post se velikiga tedna vesele in si klepetice in ropotice pripravljajo. Po kmetih malim fantičem veči del k veliki noči prve hlačice omislijo, de jih veliki teden seboj v cerkev vodijo, jim božji grob skazujejo in pa de pri večernicah ropotajo. V praznike otroci rudeče in pisane pirhe dobojo, to je veselje za otroke, de nikoli ni taciga. Veliko nedeljo, ko ljudje od zjutrajne maše pridejo, se po vsih hišah na kmetih h kosilu usedejo; hišni gospodar nar popred žegna odreže in ga družini razdeli; vsi ga s veselim, hvaležnim sream zavžijejo, de ne tako nobena gospoda žlahtnih in dragih jedi.

Naj povem, kako je neki star kersanski gospodar veliko nedeljo pri kosilu svoji družini govoril. Ljuba moja družina, pravi, vse moje žive dni so me velikanočni prazniki nar bolj na svetu veselili, ne ravno za to, ko si te praznike nemalo boljši jedi pripravimo, temuč ker se ob teh praznikih vsa natura oživlja in tako rekoč iz svojiga spanja izbudi. Polja in travniki se zelené, modre violice, rumene trobentice, bele marjetice in druge pisane cvetlice iz svoje odeje že lukajo, škerjanc nad nami prijetno žvergoli in v germovji druge verle tičice rajsko petje ženó in nam pri naših poljskih delih kratik čas delajo. Vse to nam velikanočne praznike lepša, ali mene le vender to še bolj veseli in me je vselej veselilo, na kar nas velikanočni prazniki in pomladanski čas opominjajo; mene veseli, de je današna nedeljo Jezus kakor premagavec hudíca in smerti iz lastne moči iz svojiga groba vstal in de je tudi nas zagotovil, de ne bomo v grobu obležali, temuč spet vstali, in de bomo, ako lepo po Jezusovih naukih živimo, obhajali v visocih v presvetih nebesih v veke vekov veselo velikanočno nedeljo.

Iz med poletnih praznikov le samo sveto Telo v misel vzamimo. Ta praznik se obhaja po vsim kersanskim svetu, kjer naša sv. vera zatirana ni, s vso mogočo častitljivostjo. Po mestih, ko imajo vso pripravo za to, se razodeva o tem prazniku silno veliko veličastje, altarji za 4 Evangelije so veličastno napravljeni, ulice, koder procesja gre, s cveticami potresene, okna z dragimi pertmi ogernjene, vojaki snažno oblečeni spremljajo sv. Rešno Telo in pri žegnih s strelam oznanujejo, de tistiga časte, ki se sam Bog vojsknh trum imenuje. Pa tudi po kmetih je praznik sv. Rešniga Telesa, kar je mogoče, častitljiv, in še bolj kakor po mestih gine nepopačene serca. Koder procesja memo hiš gre, je vse z zelenimi vejami in s poljskimi cveticami ozaljšano, s zvonovi se tako prijetno in vbrano priterkuje, de po mestih ne slišiš nikdar tako. Pri procesji ni nobene pregrešne nerodnosti, nikjer ni bradatih ogleduhov, de bi nespodobne zijale pro-

dajali in priprostim, pobožnim ljudém s samopašnim zaderzanjem dajali pohujšanje; vsaka soseska gre prepevaje za svojim banderam in je ni sram na kolena popadati, kadar se da žegen s sv. Rešnim Telesam.

Tako katolska cerkev s svojimi prazniki in cerimonijami ne budi le iz dušniga spanja svojih otrok, jim ne kliče le v spomin božjih skrivnost, temuč jim tudi s tem časno življenje obveseli in osladka. Bodimo toraj hvaležni, de smo v katolski veri rojeni, ter zdaj, ko je že semtertje naša sv. vera v nevarnosti, se je s tolikajna veči priserčnostjo in ljubeznivostjo poprimimo in oklenimo. Vse rečeno naj bo v veči čast božjo. Arko.

Hoja po katakombah.

(Iz Nemškiga.) (Konec.)

Dalje gredočim po katakombah s. Neže se pot v več razpotij razdeli, zatoraj ni varno samimu noter hoditi, kdor še ni v tim potovanji popolnoma zurjen; če bi tudi res ne bila povedka od več njih, ki so se v tim vedno nočnim berlogu vnesrečili, tako p. enkrat veliko število rejencov nečiga seminarja in več družih. Celo naš spremljeavec je bil enkrat v enaci nevarnosti. — Potem ko je svojim delavcam kraj odkazal, kje de naj pot bolj strebijo, se poda sam z lučico v bolj daljne jame in pride v kraj, kjer se je pot v 4 razpotja delila. — „Dve poti, si misli sam per sebi, pustim eno na desno in eno na levo, de se vem, vernivši se, po čim ravnati.

Naprej grede ne zapazi tak berž, de se steza pred njim navdol obesi, ter laputi nekaj čevljev nizko v temen kraj. Luč mu ugasne, k sreči se mu je vonder ponaumelo, de ima žveplenke pri sebi z njimi si je zdej luč naredil. Ves se seer trese, pa vonder ob pravi pogum še ne pride, ves zdelan pripleza poslednjič do svojih delavcov. To se je zatoraj prigodilo, ker je v katakombah sv. Neže več predalov pokopališ verh edin družiga. V šentboštjanskih, pravijo, de je v kakim kraji po pet predalov eden verh družiga, med kterimi jih je pa več zavoljo nevarnosti pogreznjenja zazidanih. To je tudi vzrok, de se v šentboštjanovim nič več isbic (cubicula) ne najde, kakoršnih so jih dozdaj v šentnežkim 15 dobili. Kmalo tudi pridemo do več tacih isbic. To so male shrabice, v kterih se v vsaci eden ali več grobov znajde. Ti grobi so nekoliko veči od družih in se imenujejo: „spominki z loknico (Monumenta arcuata), zato ker se nad grobam loknica kroži. Odzadnja stena in kolončica ste z podobšinami kinčane, iz kterih se, akoravno niso kaj posebno umetalniga dela, podoba ki jo zaznamvajo, lahko spozna. Tam se vidi podoba Adama in Eve, tam Mozesa po skali točijčiga,

tam zopet Jona v trebuhu morskiga soma ali pa Danijela v levnjaku, tukaj dobriga Pastirja z ovčico na rami. — Čimu so pa take izbice? Narpoprej so bile za pokopališe namenjene, ker so tudi rimskim grobnim stavkicam (Nischen) zelo podobne, le de so te stavkice manjši in za pepel iz sožganih kosti merličev v lončikih spravljen, namenjene; izbice so pa bolj obširne. Te so bile za bolj imenitne osebe namenjene. Spominki so našim altarjem podobni Steklenica zraven postavljena, kaže tukaj položeniga marternika. Ta kraj pa ni bil le za pokopališa, temuč tudi za opravljanje božje službe pripravljen, kar še zdaj obstoječi, za duhovne namenjeni stolici dokaj pričujejo, kakor tudi male nizice pri vratih za shrambo duhovne posode namenjene. Toliko je seer gotovo, de so te svete izbice za opravljanje božje službe porabljene bile, negotovo je pa, ali so bile tudi v ta namen narejene ali ne. To tudi vemo, de so kristjani v začetku doma v svojih hišah božjo službo opravljali, ali prasa se, je li takrat mir al preganjanje med kristjani bilo? Štejo se seer 14 velicih preganjavstev, pa se ne sme misliti, de je med enim in drugim preganjenjem mir kristjanam bil. Če tudi niso vedno v katakombah tičali, so vunder mogli božjo službo vedno na skrivnim imeti; tisti kraj pa, ki je bil enkrat v božjo službo posvečen, je tudi za naprej ostal za take svete opravila. Znano tudi je na dalje, de celo v katakombah niso kristjani zadosti varni bili! Saj je bil papež Štefan na tim sv. mestu ubit, saj je bilo na tim sv. kraji (v l. 284) veliko keršenikov umorjenih z tim, de so neverci vrata jame zasuli.

Vunder so bile katakombe, če ravno ne stanovanje kristjanov, navadno zbirališe k božji službi. Ravno zato je Valerijan pod smertjo prepovedal, ta sv. kraj obiskovati, kar pa papeža Ksista ostrašilo ni, dokler je poslednjič Valerijanov sin Galijen zapoved svojiga oča odpravil. Iz tega sv. skrivniša je več papežev sv. cerkev vladalo, med temi: Kalist, Urban, Poncian, Anter, Fabian, Korneli, Štefan in Sist; vsi ti so nad grobmi marternikov sveti dar opravljali. Iz tega zviru sveta navada, de se v altarje sveti ostanki devajo. Tudi imajo altarji neko enako podobnost z grobimi. Zgornji del altarja je to, kar je v skrivniši spominek z loknico bil (Monumentum arcuatum); nar hitreje imamo tudi navado zvončkanja pri božji službi od sv. katakomb. Kakor je znano je noter prostor zelo vozek bil, toraj ni mogla iti velika množica kristjanov notri tako, de bi bili vsi lahko na svete opravila paziti in gledati zamogli, toraj so se jim poglavitnejši deli svetiga opravila z zvonjenjem na znanje dali. Navada: luči pri božji službi prižgati, ni le od tod, ker je Kristus luč sveta, ampak tudi od tod

vpeljana, ker se je tukaj svečava za razsvetljenje podzemeljskih berlogov rabila. — Ravno skoz to stanovanje v katakombah (skrivnišah) je keršanska rimska soseska kakor središe keršanstva nar perva nar visokejši zrastla in z svojimi čednostimi zgled keršanstva postala. Vse svete navade per božji službi, vse zgodovine perviga keršanstva imamo le od nje. —

Po kratki potvi dveh ur zapustimo, zahvalivši se ljubezni našiga voditelja, še bolj pa božjo dobrotu častivši, ta čudopolni podzemeljski sveti kraj, v katerim je Bog tako velik spomin keršanstva ohranil in v katerim toliko svetih marternikov počiva. —

To je kraj, kjer se seer milogroze vneti mora, kakor nam sveti Francišk Neri spričuje, kateri ni nikjer rajši ostajal, kakor tukaj, ker se je v tim svetiši nar bolj v veri poterjeniga čutil, tukaj kjer zemlja in kamnje zveličanske moči diha. Frelih.

Sedajni obšir katoliške cerkve.

Spisal Valentin Sežun. (Dalje.)

XIII. Avstriansko cesarstvo.

2. Tirol in Vorarlberg (pokneženo grofištvo.)

Iz med vsih dežel avstrianskiga cesarstva je ta nar bolj gorata. Ravnine ali polja ni tukaj nobene, ampak le visoke, sterme gore, ktere veden sneg in led pokriva, in med njimi globoke in rodovite doline, v ktere plazovi in vode od naglo stopljeniga snega dostikrat veliko zlega napravijo. — V ti deželi prebiva do 839.100 katolčanov; Judov je blizo 500, kateri se več del v tergu Hohenems na Vorarlberškim derže, in Protestantov, ki so iz ptujiga tje peršli, zna okoli 100 biti. — Tu ste dve škofiji Briksen in Trient, in v Vorarlberškim mesticu Feldkirch je tudi generalvikariat v briksensko škofijo perštet. V Briksnu je zdaj škof slavni gosp. Bernard Galura, rojen v l. 1764 v Elzasu Strasburške škofije. Kolika zvezda avstrianskih vikših pastirjev je ta mož, priča veliko in raznih bukev, ktere je on v svojim življenji na svitlo dal. Tudi obhaja on še, per toliki starosti z svojo duhovšino tako koristne eksercicije. V Briksenskim stolnim kapitelnu so: 1 prošt, 1 tehant, 1 školastik in 4 korarji. Generalvikar v Feldkirhu je gosp. Juri Pruenster, žegnan škof (Weihbischof).

V Trientu je zdaj škof pobožen Janez Čiderer, in v kapiteljnu tu so: 1 stolni tehant, 1 prošt, 1 velki diakon in 5 korarjev.

Blizo 700.000 Tirolcov rabi nemški jezik; laško jih govori do 170.000 in v Groednanski dolini je romanski jezik doma.

Tirolci, zlasti gorejni nemškiga jezika so med vsimi prebivavci Avstrie nar boljše katolčani. Oni so sploh zale postave in živé dolgo časa; še per

60—70 tudi **80** letih hodijo brez posebne težave po hribih. — Svojim dušnim pastirjem so iz serca vdani, in ti imajo tu, ako je ravno njih služba zavolj stermih potov, po katerih se pozimi le po kerplah hodi, težavna, nad svojimi sploh pobožnimi in bogaboječimi ovčicami res pravo veselje. Ljubezen do molitve, do obiskanja cerkvá, do sv. zakramentov je tukaj nar bolj viditi. Cerkve prav lepšati je tu veliko veselje vsih. Tirolci nizkiga in vikšiga stanu so čisti katolčani; zmešnjava v veri, ki je bila po Nemškim v **16.** in **17.** stoletji toliko hudiga pernesla, jih ni bila zadela. Katolske cerkve so se oni vedno terdo držali, zato so bili cesarja Jožefa II. preprosili, de njegov Tolerancpament (de so namreč tudi druge vere perpušene), per njih veljave ne sme imeti — in ko je bilo nekaj ljudi Cilske doline (Zillerthal), ktera je še le v l. **1816** od Saleburškiga h Tirolu peršteta, te leta svojimu fajmoštru pokoršino odpovedalo, in ne v cerkev, ne k sv. zakramentam hoditi hotlo, so tirolski stanovi (Stände) tako dolgo za čast svoje domovine se vlekli, de je bilo Cilsanam od vladarstva zapovedano, ali po katolsko živeti, ali pa iz dežele iti. Že ranjki Saleburški veliki škof Augustin in ravno tako tudi sedanji veliki škof in kardinal Friderik so se trudili te ljudi, ktere so bile nar bolj od kramarjev po hišah (Hausierer) tje zanešene in v Hamburgu in družih protestanskih mestah natisnjene bukvičice in listi mnoge krivoverske baže tako premotile, na pravo pot nazaj perpeljati. Eni so vbogali, okoli **400** glav pa so poprodali svoje pahištva in podpirani od pruškiga kralja Friderika Wilhelma III. so šli pred **10** leti v pruško Šlezio in se okoli kraljeve pristave Erdmannsdorf vselili. Marskteri tih svojoglavecov bi bil potlej rad nazaj peršel, pa ni več smel. —

Kakor Bogu in svoji veri, tako so Tirolci tudi zvesti svojimu cesarju. V vojski **1805** je cesar Franc I. zgornji del Tirola parskimu kralju Maksimilianu I. in spodnji del Napoleonu pustiti mogel. V novi vojski **1809**, ko je ena avstrianska armada na Benečansko in druga na Parsko vdarla, so tudi Tirolci svojo ljubezen do Avstrianov živo pokazali in vse Parce vna spodili. Posestniki Andrej Hofer, Jožef Spekbaher in kapucinar Joahim Haspinger so se kakor izurjeni generali obnašali. Ali Avstriani so bili premagani, Tirolci tako sami sebi prepušeni, so opešali in strašna je bila kazin, ki so jo mogli zdaj od Francozov in Parcov prestati. To se vidi še današen dan nad tergam Švac. **15.** Velikiga travna **1809** ga je bil parski maršal Vrede ukazal požgati, in **360** hiš, **2** cerkvi, **2** bolnišnici in **45** skednov je bilo v pepel spremenjenih. Od tistiga leta sem si Švac še ni prav opomogel.

Ko je letas na Dunaji tako ropotanja in na

Laškim tako huda vojska bila, so Tirolci vsi mirni ostali in rekli, de ker je cesar sam v zadregah, od njega nič tirjati nočejo. — Zato se je bil pa tudi premili cesar Ferdinand I., kterimu Dunajčani niso pokoja dali, v velikim travnu t. l. h dobrim Tirolcam podal in do velikiga serpana per njih ostal. — Na perzadevanje stanov so bili v l. **1839** v tirolsko poglavitno mesto Inšpruk Jezuiti vpeljani, kteri se tu latinske šole prevzeli in kakor znani dobri odgojitelji in učenci možke mladosti, veljavo in spoštovanje vsih, ki so se z njih učenjem in vedenjem soznani, kmalo dosegli. Ali **7.** velikotravna **1848** je ministerstvo Pillersdorf vse družbe Jezuitov kakor tudi Ligorianov in Ligorijskih nun overglo, in tako so Jezuiti zgubili pravico še dalej v šolah učiti ali v samostanih skupej ostati. Ministerstvo pravi, de je bilo h timu ukazu permorano: **1)** Ker so bili Jezuiti večkrat vzrok, de je očitin nepokoj vstal; **2)** ker Jezuiti niso več v stanu bili, svojiga namena dopolniti, ker so jim misli in perzadeve razsvitljenih (intelligent) ljudi nasprot; in **3)** ker že druge šolske in cerkvene postave (Institute) potrebam vere, učenja in ljudskiga izobraženja zadostě.

Zuper to ministersko ocitanje pa je jezuitiski provincial v Avstrii p. Jakob Pierling poleg avgustanskih postnih novic **7.** Velikoserpana **1848** odgovoril: **1)** Nihče ne zamore dokazati, de bi bil orden Jezuitov h kacimu nepokoju kje kaj perpomogel. Tirolski stanovi so glasno izrekli, de nismo mi nikoli vzrok nepokoja bili, ampak de smo, od kar smo na Tirolskim, veliko dobriga storili. — Več kakor **20** sosesk, ki so zvedle, de se moramo raziti, je nam sporočilo, de hočejo nas varovati, in mi smo jih mogli tolažiti, de naj per miru bojo. Pred Bogam in pred ljudmi torej spoznamo, de nismo k nepokoju nikoli perpomogli. **2)** Kdo de bi bili ti razsvitljeni ljudje, seer ni razloženo; ali kar smo ravno letas doživeli, zna besedi „razsvitljen“ drug pomen dati, kakor ga je ona dozdej sploh imela. **3)** Mi se ne prederznemo terditi, de bi bili že dosegli ali doseči zamogli uno popolnamost v učenji in izreji mladosti, po kateri se zavoljo svojiga poklica poganjamo. In to nam tudi ni bilo mogoče; zakaj naš orden je še le malo časa v Avstrii, tudi niso imeli naši duhovniki, ki so noviciat dokončali, nobene pomoči in podpore od deržave za svoje obširno (allseitig) izobraženje. Naše prošnje niso bile nobenkrate zastran tiga uslišane. Vonder opomnim tole: a) od kar smo mi latinske šole v Inšpruku prevzeli, se je število študentov za več ko tretji del pomnožilo; ravno to velja tudi od terzijske vitežke akademije. b) Vodja latinskih šol na Tirolskim je z dopisam od **23.** Kimovca **1843** nas pohvalil: de se slehern od nas vede, kakor se katolskimu mašniku spodobi; — de se mi vsi tru-

dimo mladost ne samo učiti, ampak jo tudi v prave, svoji veri zveste kristjane izrediti. — Dalej je ta vodja poterdil, de so mladenči naših šol veliko urniši latinsko govorili, kakor drugi. V gerškim jeziku so študentje naših šol vse druge na Tirolskim prekosili, ravno tako tudi v popisvanji zemlje (geografii.) c) Kterih in koliko šolskih in cerkvenih naprav je za potrebe šol, vere in ljudskiga izobraženja treba, mi ne vemo: to de kakor z našim, tako se zamore tudi z drugimi cerkvenimi napravami goditi, ako imenovan ministerski ukaz ime pravičnosti ima. Vonder ne rečem, de bi bili Jezuiti za avstriansko cerkev in deržavo potrebni; le pokazati sim hotel pred Bogam in pred svetam, de zgorej imenovanih od ministerstva nam očitanih vzrokov, zakaj de se moremo razkropiti, naš orden v Avstrii ni kriv. — Grof Brandis, tirolski poglavar, kakor znan prijatelj Jezuitov, je bil, brez de bi mu bilo to všeč, od ministerstva penzioniran. — Nove Pruske novice, pod vredništvam znaniga Dr. zdrav. Ennemozerja, pa išejo zdaj Tirolcam njih spostovanje do katolške cerkve i. t. d. scasama omajati.

(Dalje nasledje.)

Cerkvene novice.

Iz Rima.

24. dan Listopada po noči so naš sveti Oče papež Pij IX. zavoljo divjih puntarskih prekucij Rim zapustili, in se, kakor nekteri pravijo, v svojo opatijo Subiako, ali pa na Francozko v Marselj podali, de bodo ondi zamogli prosto svoje misli svetu razodeti in svoje sklepe po lastni volji storiti.

Tudi veliko kardinalov in drugih dubovnih in deželskih gospodov je Rim zapustilo, ker si tam življenja niso bili zvesti. Eden teh gospodov, ki so tudi iz Rima ubežali piše, de je bil še pred ta dan per s. Očetu papeži, in de Jih je najdel zdrave in polne zaupanja v božje varstvo. „Upam, so mu rekli, de mi bo Bog tudi v Rimu še tolažbo perpravil. Bog skuša svojo cerkev v njenim poglavarji in v njenih udih. Je veliko plevela v vinogradu Gospodovim, kateri mora izruvan biti. Naj se božja volja zgodi. Naj povedo, kamor pridejo, vsim škofam in vernim, de zame molijo, in naj nesejo vsim moje pozdravljenje in moj blagoslov.“

Nikar tedej se ne bojimo: Bog bo vse te nadloge gotovo v prid svoje cerkve izpeljal. Molimo pa, kakor naš sv. Oče papež želijo, veliko in iz serca, de se dnevi poskušnje perkrajsajo.

Razjasnjenje.

V poslednjim listu „cerkv. časopisa“ je bilo od gosp. Hicingerja opomnjeno, de bom v Ljubljani jez učenje mladosti v slovenskim petji prevzel. Vsim pomotam v okom priti, s tem povem, de sim jez 22. dan p. m. v očitnim zboru Ljubljanskiga slovenskiga društva le ta predlog (Vorschlag) storil: za uk brez plače v te umetnosti pa se je ponudil gosp. J. Fleischman, v te reci popolnoma znaden. To vse hvalevredno ponudbo je slovensko

društvo z veseljem sprejelo in bo zastran osnovanja pripravne poti kmalo storilo. J. Navratil.

Iskre.

Večnost se bliža, pa ne mislimo!

Kaj je bolj prederzno, kakor če se kdo na jutrišnji dan zanaša! Koliko ljudi ga bo že na unim svetu najti moglo! Nihče si ni svest, de ga bo perčakal. Na zapeljivo in lažljivo Morebiti stavimo svoje upanje, kakor de bi bilo naj terdnejši zastavljeno. Večne naklepe snujemo, ko de bi vreteno imeli v rokah, si nit svojiga življenja po svoji volji perdaljševati. V čezobilnih naklepih za jutri, nas smert dans od svetá odloči. Geramb.

Kaj je na svetu častitljivšiga in človeku spodobnišiga, kakor skerb za večnost? Bogastvo je le časten nepokoj; visoke stopnje so imenitna sužnost; dobri slovez je nekterikrat očitna zmota. Visoke imena in časti so le po redkim sad kreposti, in na zadnje le to dosežejo, de naše grobe zališajo; veliki dušni darovi, če jih poleg vere ne obračamo, so le velike skušnjave; obsirne vednosti so veter, ki napihne in sercē skazi, če vera ne odganje njih strupu. Vse te reci so le takrat velike, ko se v zveličanje obernejo; čednost edina pa je sama na sebi spostljiva. Geramb.

Popravek.

V sostavku »Prazniki in cerimonije itd.«, str. 178 v 5. od zgorej namest »z letnimi« beri »z letnimi časi«. — Str. 178 v 10. namest besede »kaj« beri »de jim bo kaj pernesel in kakó«. — Str. 179 v 1. namest »pastirčeka« beri »pastirčeka«. — Str. 179 v. 25. namest »kjer« beri »kje«. — Str. 179 v. 13 in 14 od zdolej namest »sladkiga razglašenja« in »častitiga imena« beri »častitiga razglašenja« in »sladkiga imena«.

Povabilo na naročbo

Slovenskiga cerkveniga časopisa

za prihodnje leto.

Slovenski cerkveni časopis, kateri si je po celim Slovenskim dozday veliko prijatlov in podpornikov pridobil, bo tudi prihodnje leto v ravno takim obsiru kakor letas izhajal, in bravcam vsak teden eno celo polo podal. Samo svoje ime bo spremenil in nad napisam lično permerjeno podobo dobil; ta preuredba bo večkrat naznanjene vošila mnogih bravcov spolnila.

Posebno še tukej opomnimo, de bo precej v pervim listu noviga leta neutruden in učen fajmošter gospod Peter Hicinger začel v Slovenskim cerkvenim časopisu zgodbe katolške cerkve pisati, ktere bo skoz celo leto naprej snoval, in pred ko ne še le v letu 1850 končal.

Prosimo, de bi se p. i. naročniki kmalo, vsaj do konca tekočiga leta oglasili, de homo zamogli permerjeno število iztisov precej od konca narediti, scer bi se kakor letas zamoglo zgoditi, de bi nam ne bilo mogoče poznejšim naročilam zadostiti.

Cena za celo leto po pošti je 2 gold. in 40 kraje., za pol leta 1 gold. in 20 kraje. Scer pa velja kakor dosihmal, po poslih prejeman za celo leto 2 gold., za pol leta pa 1 gold.

Vredništvo.